

VOORAF

DICK DE JONG

Vandaag bijna de hele dag bezig geweest met het project Digitaliseren Beeldbank Boerderijfoto's. Een mooi onderwerp, waarover u verderop meer zult lezen. De komende week heb ik nogal wat afspraken in de regio en ik geniet al bij voorbaat van de mooie wolkenluchten die ik dan wellicht te aanschouwen krijg. Dat woord aanschouwen kies ik zorgvuldig. Dat is heel wat meer dan zien of waarnemen. Om iets te aanschouwen neem je de tijd. Dat blijkt wel uit het woorddeel schouwen. Schouwen is niet iets dat je afraffelt. Daar neem je de tijd voor. Want het moet weloverwogen gebeuren. Stelt u zich eens voor dat de schouw door het waterschap op een onachtzame wijze gebeurt. Dan zou u er toch de grootste moeite mee hebben als u op de vingers werd getikt. Dat is overigens altijd wel iets dat niet lekker bij u gaat binnenkomen, want u krijgt kritiek. Maar als dat zomaar met de losse pols gebeurt, heeft u daar zeker moeite mee.

GEDICHT

DICK DE JONG

HERFST

't Was gister dat de vuile koude regen
neersloeg uit het alom heersend zwerk
aaneengesloten waterstralen diepten,
doorkliefden d' ijle luchten naar omlaag

Toen de avond viel en 't donker volgde
de harde wind niet langer vlagen kend'
het werd het rustiger en mooier
het kalmde luw, water, wind en wolken

Vanmorgen dook de mist op uit de sloten
het water dampte strooksgewijs omhoog
andere, nu witte vlagen dreven over 't land
een enkele koe keek moedeloos in 't rond

Foto van Wim van der Ham, eertijds ingebracht voor de wedstrijd Denkend aan Holland

APPELS EN PEREN

NAAR WIM PIJBES

INLEIDING

Ook appels en peren willen we ordenen, beheersen en verbeteren. Dit kopte onlangs de zaterdageditie van een landelijke krant. Het artikel gaat over boomgaarden en vervolgt: Nederland is van oudsher een appelland, al doen we er veel aan dit te vergeten. Schrijver van het artikel was de in de museumwereld bekende Wim Pijbes, op zoek naar de mooiste appelboomgaarden.

DE BOERENBOOMGAARD

Nu na de perenoogst ook de appeloogst voorbij is, komt de tijd van elke dag even langs de opgeslagen voorraad lopen, appels keren, die met een plekje of gaan rotten apart leggen, want die moeten eerst gebruikt worden. Een beetje boer heeft een aparte opslag voorhanden. Stellingen van raamwerk waar lattenbodems in rusten, zodat je altijd elke vrucht apart kunt zien. Anderen bewaren de opbrengst van hun boomgaard in kisten. Een beetje boer had vroeger een eigen boomgaard. Met zorgvuldig uitgekozen rassen. Hand-, stoof- en bewaarfruit. Een beetje boomgaard ontstond niet vanzelf. Vooral appels waren vroeger erg in trek. Dat vergde voorbereiding.

Een willekeurige boomgaard (foto: Yentl Slik).

Sterappels zouden rond de stam van de boom in het maanlicht moeten verder rijpen om nog mooier rood te worden...

Overal in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zijn wel fruitbomen bij de boerderijen te vinden. In minder of groter getale. Soms een verwaald lijkende boom, elders staan ze keurig in een rij. Dat wil zeggen op gelijke afstand van elkaar in rechte rijen. Ooit was de noordelijke Giessendijk van de Peursumse Vliet in Giessen-Nieuwkerk tot aan de Sliedrechtse Kaai aan de buitenkant bebouwd met louter boerderijen. Ze stonden daar 'huis ter om op'. En vanaf de dijk kon je al zien of en wat voor boomgaard erbij hoorde. Bij een glad erf zag je een mooie boomgaard.

NAMEN

In historische binnensteden van Amersfoort tot Zierikzee herinnert de naam Appelmarkt aan wat zich ooit op die plek afspeelde: de verkoop van fruit, met de appel in de hoofdrol. Een Perenmarkt is alleen te vinden op een non-descript industrieterrein in Zwaagdijk (Noord-Holland). Nederland is vanouds vooral een appelland.

Intussen doen we er alles aan om dit uit ons collectieve geheugen te wissen. Zo verrees in Rotterdam nabij de Wijnhaven The Red Apple, een woontoren waarvan de naam moet verwijzen naar de plek waar tot voor de oorlog appels werden verladen en verhandeld. Uit het straatbeeld verdween de naam Appelmarkt – alleen de naam van de glimmende hoogbouw schmiert met het voorbij, vergeten verleden. In Giessendam worden nu nog de nieuwe straten voorzien van namen van oude peren- en vooral appelrassen.

STREEKEIGEN RASSEN

En net als bij prestigieuze nieuwbouwprojecten in Nederland wordt ook de Nederlandse appel verdrongen door de Pink Lady of de Granny Smith. Wat is er mis met de Schone van Boskoop of de Notarisappel? De afgelopen honderd jaar is naar schatting ruim de helft van de fruitsoorten in ons land verdwenen. Kende vroeger iedere streek zijn eigen variëteit aan fruitrassen, in twee generaties zijn we verworden tot een eentonige smaakwoestijn. Gelukkig keert het tij en spelen liefhebbers en gedreven telers in op de toenemende belangstelling voor streekeigen producten en gerechten. Zo vond in 1987 de eerste boerenmarkt plaats op de Noordermarkt in Amsterdam. Aangewakkerd door de gestaag groeiende trend van seizoensgebonden ingrediënten, vergeten groenten, biologisch en bewust eten, nam ook de belangstelling voor oude fruitboomrassen toe. Door het hele land worden tegenwoordig historische rassen gekoesterd en opgekweekt dat het een lieve lust is.

EEN NIEUWE TIJD

Zo staan bij Eindhoven een stuk of tweehonderd fruitbomen in de Monumentale Hoogstam Boomgaard Acht. De Stichting IJsselboomgaarden koestert bijzondere boomrassen en geeft voorlichting. Landgoed Verhildersum kent een historische hoogstamboomgaard met maar liefst 135 oude fruitboomrassen, met prachtige namen als het Zomer Zijden Hempje, Zoete Bloemee en natuurlijk de lokale Groninger Noorderkroon. En de Drentse Fruithof Frederiksoord vormt met achthonderd historische fruitrassen een levend openluchtmuseum. Het onderhoud berust vaak bij vrijwilligers en op veel plekken worden cursussen gegeven, om meer te leren over fruitrassen. Educatief van aard zijn ook de jaarlijks op verschillende plekken gehouden appelplukdagen.

DEN NEDERLANDTSEN HOVENIER

De kennis over het telen van appels, peren en tal van andere fruitsoorten stond al in de 17^e eeuw beschreven in 'Den Nederlandtsen Hovenier'. De boomgaard was strak georganiseerd volgens 'twee bequame voorbeelden, hoedanig men een boomgaard zal planten'. Het plukken, bewaren en verwerken tot 'goede en nutte confituren', marmelades of sappen, was al bekend. Het ambachtelijk fruit telen en verwerken werd nog lang op landbouwhuishoudscholen nagevolgd. 'Zoo lang de boomen in blad staan en het weer gunstig is, wint de smaak er door, als men iets later plukt. Het plukken moet gebeuren midden op den dag als de vruchten droog zijn. Daarbij moet men zorgen dat ze niet kneuzen. Elke gekneusde plek geeft aanleiding tot spoedige rotting', valt te lezen in 'Groenten, fruit, bloemen en kamerplanten op de boerderij' uit 1926. De grondlegger van de pomologie in ons land en later internationaal, was de van oorsprong Duitse Johann Hermann Knoop. Hij werd naar Leeuwarden gehaald door Maria Louise van Hessen Kassel, de weduwe van de jong overleden Friese stadhouder Johan Willem Friso van Nassau-Dietz (1687-1711) en stammoeder van ons vorstenhuis. In 1758 publiceerde hij zijn Pomologia, waarin voor het eerst op systematische wijze meer dan honderd appelsoorten en ruim negentig perensoorten staan beschreven en geïllustreerd. Al gaat het om appels en peren, de drang om te ordenen, te vergelijken en de natuur te willen beheersen of zelfs te verbeteren, was in Nederland al vroeg tot grote hoogte ontwikkeld.

NRC Handelsblad van 10 oktober 2020

COLUMN

HENK BOVEKERK SR

DRUIVEN

Nog nooit is de maand oktober zo stil geweest voor mensen, die van de plattelandstradities houden. Een onwezenlijke eerste zaterdag van oktober voor de duizenden vaste bezoekers van Fokveedag Boerenlandfeest in Hoornaar. Op mijn vierde ging ik er voor de eerste keer met mijn vader heen. We missen dit jaar ook de paardenmarkten van Ameide en Vianen. Hoe kom je de maand door? Okay, wat ik zeg is wel een erg zwart-witte schets van de plattelandssamenleving, maar het is wel een feit dat velen in deze maand met een tikkeltje heimwee achterom kijken. Hoop doet leven; we richten de blik op 2021 met de intense wens dat dan de onzichtbare Corona-vijand is verdreven.

Voor ons gezin was de Fokveedag een belangrijke gebeurtenissen. Er gingen varkens en koeien naar de keuring en niet te vergeten een blinkende boerenkaas uit onze 'familial'. Vroeger geen Fokveedag zonder een paar kilo druiven. Ze waren maar zelden in de omgeving te koop. Nu, decennia achtereen, worden ze met vliegtuigen vol naar ons land gevlogen.

FOTOVERHAAL

Foto's kijken is vaak een geliefde bezigheid. Maar realiseer je je ook wat je precies ziet. Op de foto hier links zie je een boerenschuur op stenen voet. Vermoedelijk de achterkant van een boerderij, het stalgedeelte. Dat blijkt uit de mestdeur. Die deur is overigens wel opvallend breed. Dan loopt de wand naar voren nogal rond. Of lijkt dat misschien alleen maar, door de ronding in het dak? Ernaast ligt hooi. Of is dat uit de stal gemeste stro? En zie je op de hoek iets dat lijkt op een regenpijp? Maar dat is het niet. Dat heeft op die plek geen zin. Het regenwater drup zo van het dak op de grond. Die pijp komt van binnen en gaat op de grond in iets ronds. Maar wat?

PROJECT DIGITALE BEELDBANK

Op de bestuursvergadering eind september 2020 is dit project weer ter hand genomen. Op dat moment was duidelijk dat we zo ongeveer alle gemaakte foto's hadden ontvangen. Natuurlijk is het bestuur heel erg blij dat zo'n 25 vrijwilligers veel tijd en energie hebben gestoken in dit project. Zonder hen was het zeker ondoenlijk geweest om al zover te zijn. Zij hebben het hele werkgebied doorkruist en boerderijen op de foto gezet. Graag verwijzen we u naar onderstaand overzicht, waaruit blijkt dat ongeveer de helft van de boerderijen in ons uitgebreide werkgebied opnieuw op de foto is gezet. Het resultaat vindt u in dit schema:

DORP OF PLAATS	DOEN	GEDAAN	NOG	DORP OF PLAATS	DOEN	GEDAAN	NOG
Nieuwpoort	8	8	0	Schoonhoven-Bergambacht*	84	84	0
Zijderveld Everdingen *	43	39	4	Berkenwoude-Stolwijk *	134	134	0
Alblasserdam-Ameide-Meerkerk* - Papendrecht-Arkel	97	39	58	Gouda-Gouderak	39	39	0
Everdingen	30	0	30	Haastrecht-Stolwijk *-Vlist *	87	65	22
Giessen-Ouderkerk, Giessen-Nieuwkerk, H'veld-G'dam	162	83	79	Kedichem-Nieuwland-Oosterwijk	62	2	60
Goudriaan-Langerak-Waal	0	0	0	Kinderdijk-Krimpen a/d Lek-Lekkerkerk*	39	8	31
Lexmond	128	1	127	Krimpen a/d IJssel	11	10	1
Hoornaar	55	0	55	Molenaarsgraaf	48	0	48
Leerdam-Leerbroek	76	0	76	Ouderkerk a/d IJssel	60	3	57
Sliedrecht-Wijngaarden	79	79	0	Groot-Ammers	65	65	0
Hei-en Boeicop*-Vianen	35	9	26	Stolwijk *	76	43	33
Hei-en Boeicop*	35	0	35	Ammerstol	3	3	0
Leerbroek-Meerkerk-Noordeloos* - Schelluinen	86	69	17	Bleskensgraaf	68	4	64
Noordeloos* Goudriaan, Ottoland	220	106	114	Brandwijk-Streefkerk *	85	0	85
Schoonrewoerd	30	2	28	Bergambacht *	59	0	59
Streefkerk*-Nieuw-Lekkerland	76	26	53	Vlist * Lekkerkerk *	53	51	2
Hagestein	46	46	0	Hoogblokland	34	0	34
Oud-Alblas	67	31	36	Leerbroek *	20	0	20
Lekkerkerk*	134	134	0	Restant Alblasserwaard-Vijfheerenlanden			
Bergambacht*	0	0	0	Restant Krimpenerwaard			
					2434	1183	1254

* staat elders onder vermeld

Eerder hebben we al aan u gemeld dat het project door het Prins Bernhard Cultuurfonds is verlengd. Dit betekent dus dat we er inmiddels twee winterseizoenen bij hebben gekregen om als nog een flink aantal, liefst allemaal, boerderijen te fotograferen. Dat gaan wij vragen aan de vrijwilligers, die zich eerder voor het verrichten van fotowerk hebben aangemeld en grotendeels ook aan het werk zijn geweest. Vervolgens gaan we 'de boer op' om anderen te vinden die ons willen helpen het geheel compleet te maken. Maar natuurlijk zou ook u als lezer van deze Boer & Hoeve een steentje kunnen bijdragen om alle boerderijen in beeld te brengen; letterlijk in dit geval. Reacties zijn van harte welkom bij het secretariaat. U ontvangt dan eerst een document over waar we precies staan.

MONUMENTENPROBLEMEN

DICK DE JONG

In de vorige uitgave vertelde ik over mijn ervaring met het hierboven genoemde onderwerp. Als veroorzaker(s) van de problemen somde ik daarbij vier eventuele oorzaken op:

- Uit de vroegere mest komend salpeterzuur, dat zouten achterlaat.
- Ondeskundig handelen bij het aanbrengen van de tegels.
- Verlaging van het grondwaterpeil in de polder.
- Trillingen door toegenomen zwaar verkeer op de weg voor het pand.

Intussen zijn we twee bezoeken van deskudigen verder en hebben we de cijfers van de continu uitgevoerde klimaatmetingen aan de onderzoekers ter beschikking gesteld. Er zijn boringen

Een willekeurige antieke tegel.

verricht en er gaan proeven genomen worden om de herkomst van de zoutkristallen te kunnen achterhalen. Gruis uit de muren moet hiervoor worden onderzocht. Intussen is ook de vraag gesteld of bij het aanbrengen van de antieke tegels ten tijde van een restauratie wel de juiste mortel is gebruikt? En, ventileert de ruimte achter de muur waarop de tegels zitten wel genoeg?

Wordt vervolgt.

Deze tegels zitten niet in de beschreven schouw.

INLEIDING

In februari 2020 is gestart met informatie uit het boek De Krimpenerwaard van Catharina L. van Groningen (1969, dus niet actueel). Hier een vervolg. De foto's komen van RDMZ nu RCE.

DE STAL

De oorspronkelijke stal van de boerderij Bouwlust aan de Bovenberg 54-56 is in de late 18^e eeuw voor wat het gebruik betreft bij het achterhuis bij de boerderij getrokken. Voor het vee werd toen achter aan de boerderij een grote tweebeukige stal gebouwd. Op de oude deel staan de karnmolen, de karnton en de pompbak met pomp. De ene zijbeuk bevatte het boenhok, de andere was als zomerhuis (met schouw) en kaaskamer in gebruik. De kelder met de gemetselde en betegelde pekelbakken ligt direct achter de karn in de tweebeukige stal. Alles dicht bijeen voor een zo efficiënt mogelijke bedrijfsvoering. De vloer van de kaaskamer liep schuin naar achteren af om het water zo snel mogelijk weg te krijgen. Voor de schouw van het zomerhuis is tegen de achtergevel een hoge schoorsteen gemetseld.

Een bijzondere functie had in de zomer de stal bij Oudelandseweg 18 te Ouderkerk. Opmerkelijk genoeg werd bij deze boerderij de kaas na vervaardiging niet in het voorhuis opgeslagen. Dit deel was namelijk als ouderwoning in gebruik. De stal deed dienst als kaaskamer. Als in de herfst het vee naar binnen kwam, verhuisden de kazen naar de zolder.

DWARSDEELBOERDERIJ

In het zuidelijk deel van de Krimpenerwaard komen vooral langs de rivier de Lek enkele dwarsdeelboerderijen voor (Opperduit 258, 352, 360). In het midden van de waard zijn dit Achterbroek 115 en Bovenberg 82. Bij deze boerderijen ligt de inrit tot het bedrijfsgedeelte, herkenbaar aan de hoge deeldeuren, in een van de zijgevels aan de kant van de oprit. De hooiwagens kunnen zo direct van de oprit de schuur indraaien. In het inwendige staat het vee langs de andere zijgevel en de achtergevel. Het hooi werd op de balken boven de midden- en zijbeuk getast.

Houten dwarsdeelschuur met hooiluiken op de verdieping achter de boerderij Benedenberg 105 (foto RDMZ, 1978).

Het lijkt erop dat dit type boerderij, dat in de Alblasserwaard alom te vinden is, in de 18^e eeuw vandaar naar de Krimpenerwaard is gekomen. Zag men in de Alblasserwaard in vorm en hoogte van schuur en deeldeuren verschillende varianten, in de Krimpenerwaard liggen de schuren onder een rechte doorgaande kap met de rest van de boerderij. De deeldeuren zijn doorgaans in de hoogte van de zijgevel opgenomen. De oudere variant deeldeur, met een in het dakvlak aanlopende kapel, heeft ook in de Krimpenerwaard bestaan, zoals bij de 17^e eeuwse boerderij Opperduit 332. Deze is echter in 1976 gesloopt.

DE DWARSDEELSCHUUR

In de loop van de 18^e eeuw ontstaat de behoefte om het bedrijfsgedeelte van een boerderij aanmerkelijk te vergroten, noodzakelijk door de uitbreiding van de veestapel en de vereiste ruimte voor een grotere hooivoorraad. Daartoe amoveerde men de oude stal en bouwde men achter de het voorhuis een nieuwe schuur. Soms besloot men een losstaande nieuwe hoge schuur te bouwen. In een enkel geval wordt de nieuwe schuur naast de boerderij gebouwd en is met een tussenlid daarmee verbonden. In het oude stalgedeelte kwam zo meer ruimte vrij voor een zomerhuis en de kaasbereiding. De aangebouwde schuur is doorgaans tweebeukig. In de zijbeuk en langs de achtergevel is de veestalling. De hoofdbeuk heeft een vloer van aangestampte aarde. Deze gebruikt(e) men voor grondtas. Indien er sprake is van een tussenbalklaag (Tussenlanen 11-13, Benedenberg 105) werd het hooi daarop getast. In dat geval zitten er hooiluiken op de verdieping van de hoge zijgevel.

Het complex met de dwars aangebouwde tweebeukige schuur aan de Achterbroek 47 (foto RDMZ, 1994).

Midden 19^e eeuwse boerderij met hoge houten schuur op stenen voet aan de Benedenheul 27 (foto RDMZ, 1995).

Die schuren vormen een markant verschijnsel in de Krimpenerwaard. Zij komen vooral in de omgeving van Tussenlanen, Bovenberg, het Beijersche en de Achterbroek voor. Zij zijn grotendeels van hout en staan op een stenen voet. Aan de lage kant, waar het vee staat, zien met nog wel geheel stenen muren met mestluiken. Deze twee- of eenbeukige schuren hebben een dwarsgelegen deel, herkenbaar aan de hoge deuren in de zijgevel. Evenwijdig met de boerderij

en met een verbindingsstuk eraan vastgebouwd is de grote houten tweebeukige schuur aan de Benedenkerkseweg 110-112 te Stolwijk. Een dergelijk groot U-vormig complex is nu zeldzaam, maar volgens de gegevens op de kadastrale minuut in de eerste kwart van de 19de eeuw in Stolwijk niet ongebruikelijk: aan de noordkant van Bovenkerk lagen ook twee van dergelijke U-vormig boerderijcomplexen. De schuur van het U-vormig complex te Zuidbroek nr. 161-163 is in de jaren zeventig van deze eeuw afgebroken.

DE TWEEBEUKIGE BOERDERIJ

Bij de ontwikkeling van de driebeukige boerderij betekende in het achterhuis, de woonkeuken, en het bedrijfsgedeelte dat er sprake was van een betere lichttoetreding en toegankelijkheid. Dit resulteerde in het plaatselijk verhogen van de zijgevel. De tweebeukige boerderij lijkt het antwoord te zijn op die behoefte. Bij dit type is de ene zijgevel namelijk aanmerkelijk hoger dan de andere door het ontbreken van een derde, lage, zijbeuk. In de hoge zijgevel konden vensters en deuren worden opgenomen zonder aanpassing van de constructie met opgelichte dakvoeten of uitgebouwde kapellen.

Het aantal tweebeukige schuren is aanmerkelijk groter dan de boerderijen. Zij kwamen al eerder ter sprake. Tweebeukige boerderijen vindt men vooral langs Opperduit (de nrs 64, 268, 452, 454). Binnen in de waard zijn Bovenberg 106 en Beijerscheweg 70 voorbeelden. Een bijzondere variant is de naar links uitgebouwde boerderij met tweebeukig voorhuis aan de IJssel

dijk Noord 407 te Ouderkerk. De voorkamer heeft een 17de-eeuwse balklaag met (resten van) muurstijlen in de voorkamer. In de 18de eeuw is waarschijnlijk de rechterzijbeuk van het voorhuis afgebroken waardoor de tweebeuk ontstond. Aangezien de stal wel weer driebeukig is, verspringt daar de plattegrond.

Tweebeukige boerderij Opperduit 452 te Lekkerkerk (foto RDMZ, 1968).

DE EENBEUKIGE BOERDERIJ

Aleen voor de eenvoudigste boerderij werd een eenbeukige constructie toegepast. Bij bijschuren op het erf is deze constructie zeer gangbaar. De boerderij aan de Provinciale weg West 21, Het Paradijs, heeft een eenbeukig voor- en achterhuis.

Bijna alle eenbeukige boerderijen zijn verbouwd. Van een enkele valt de oorspronkelijke indeling te reconstrueren. Dan blijkt dat zij in wezen niet ingrijpend verschillen van hun grotere driebeukige zusters. Of de vertrekken zijn kleiner, of zij liggen achter elkaar in plaats van naast elkaar.

Aan de Provincialeweg West 21 te Haastrecht staat de uit gele baksteen opgetrokken boerderij 'Het Paradijs' (links op de foto) met hoog opgetrokken zijgevels. Voor- en achtergevel eindigen tegen tuitgevels met vlechtingen. De vensters in de voorgevel hebben geprofileerde bovenlijsten en de deur is van een pilasteromlijsting voorzien. In de voorgeveltop zijn een oeil de boeuf en een gekruld gevelanker aangebracht, die wijzen op een ontstaansdatum in de 17^e eeuw. Dat wordt in het interieur bevestigd door een doorgang in de brandmuur met een 17^e eeuwse strokendeur tussen het diepe voorhuis en het ondiepe achterhuis. Hoewel het uit- en inwendige in de loop der tijd diverse

malen sterk is verbouwd kan de oorspronkelijke indeling nog gereconstrueerd worden: vóór de brandmuur liggen links een kaaskamer en rechts de onderkelderde opkamer, alsmede daarachter een woonvertrek over vrijwel de hele breedte. Achter de brandmuur ligt de keuken, oorspronkelijk met schouw getuige de nog aanwezige schouwboezem op zolder. Dan houdt het woongedeelte op. De driebeukige stal is constructief gezien een apart bouwlichaam. Het is waarschijnlijk dat de stal een latere fase in de bouwgeschiedenis van de boerderij vertegenwoordigt, hoogstwaarschijnlijk een laat 18^e eeuwse verbouwing waarbij de oude stal is afgebroken. De boerderij staat in de huidige vorm van plattegrond op de kadastrale minuut.

Beijerscheweg 82 dateert uit het laatste kwart van de 19^e eeuw. Bij deze boerderij zijn de balken op de zijmuren opgelegd. Vooraan was de kaaskamer, die via de zijgevel toegankelijk was. Binnen leidt een trap tegen de voorgevel op naar de verdieping waar slaapplaatsen zijn ingericht. Van het voorste vertrek is over de hele diepte een kelderkamer afgescheiden, die via een getralied venster in de zijgevel verlicht en gelucht kan worden. Het vertrek hierachter deed dienst als woon- en slaapkamer. Er stond een betegelde schouw en tegen de blinde zijgevel waren twee bedsteden afgescheiden. Achter de brandmuur van de woon/slaapkamer lag de stal met een groep langs een der zijgevels waar acht koeien stonden. Hier werd ook met de hand gekarnd en gekookt. In de zomer richtte de boerin in de stal een zomerhuis in. De groep werd met rietmatten afgescheiden van de rest van de stal. De wanden werden geel geschilderd. Met een spons werden vervolgens op de muren rozen getamponneerd. Voor de van bovenlichten voorziene mestblindjes kwamen gordijnen te hangen.

BLAARKOP

De Groninger blaarkop is een echt dubbeldoelrund, geschikt voor melk- én vleesproductie. Ze scoort goed op kwaliteiten zoals vruchtbaarheid en zijn makkelijk met afkalven, ze zijn duurzaam, sober, robuust en gezond, daarnaast hebben ze een rustig en aanhankelijk karakter. Blaarkoppen leveren behalve vlees van hoge kwaliteit, ook melk met een goed eiwitgehalte wat zeer bruikbaar is voor kaasproductie.

Aquarel van
Zwanet Faber:
Blaarkoppinken
op De Har in
1974. V.l.n.r.:
Martha 28, Rudie
17 en Gerda 17.

Vanwege zijn sober- en duurzaamheid is de Groninger blaarkop ook geschikt voor begrazing van natuurgebieden. Dit is ook de reden dat het ras sinds de eeuwwisseling populair is in de biologische landbouw. Ze zijn winterhard vanwege een iets dichtere, wolliger haarkleed dan de meeste andere rassen. Dankzij de harde klauwen kunnen ze ook makkelijk in gebieden met een hoog waterpeil lopen.

Groninger blaarkoppen zijn egaal zwart of rood van kleur met een witte kop en de onmiskenbare gekleurde kringen rond de ogen, de blaren. Deze kunnen verbonden zijn aan de kleur in de hals, of als losse blaren een eilandje vormen rond het oog. Ook kunnen ze witte sokjes hebben en is de onderbuik in meer of mindere mate wit. De schofthoogte ligt rond de 135 cm en de gemiddelde blaarkop weegt ongeveer 600 kg.

In de 14^e eeuw, toen de Nederlandse rundveestapel nog een bonte kleurenschakering was, kwam het uiterlijk van de blaarkop al voor. Vanaf de middeleeuwen komen er op schilderijen behalve rode en zwarte blaarkoppen ook regelmatig witkoppen, zonder blaren, voor. Aan het eind van de 19^e eeuw werd de vleeskwaliiteit van de blaarkop zeer gewaardeerd en werden ze veelal als slachtvee verkocht op de Londense veemarkt.

Aan het begin van de 20^e eeuw bestond de Groningse veestapel voor ongeveer de helft uit blaarkoppen, maar ook in de rest van Nederlands waren ze geliefd. Met name rondom Leiden werden ze vooral voor de melk en het maken van kaas gebruikt en werden de dieren vet geweid als vleesvoorziening voor de grote steden.

Lakerveld
ingenieurs- & architectuurbureau

herbestemming, restauratie, renovatie & nieuwbouw

www.lakerveld-voorbouw.nl

KOOL & VAN DEN TOREN

De makelaardij van de Alblasserwaard

Desperdaat 63x 2367 AD Oud Alblas 1814 631366 10197@koolvandentoren.nl

www.koolvandentoren.nl

BOERDERIJ & ERF

alblasserwaard - krimpenerwaard - vijfheerenlanden

secretariaat: Sluis 57 2964 AT Groot-Amers
0184-661425 of 06-53759618
secretariaat@boerderijenerf.nl www.boerderijenerf.nl

REACTIE & SAMENSTELLING: Dick de Jong – 0622845889

UITSMIJTER

Verweiden van koeien is een klus die steeds minder voorkomt, omdat veel stukken weiland aangrenzend zijn. In de Alpenlanden is dat nog wel iets anders. Hier op de foto worden de koeien vanuit de bergen naar de boerderij teruggebracht en moeten daarvoor in een schip worden geladen om te worden overgezet. Voor de begeleidster is dit een mooi moment om even de dorst te lessen.

